

erat **Johannes baptizans**. **Bethanias** duas esse legimus: est namq; Bethania in latere mōtis Oliueti, ubi dominus Lazarum suscitauit, ipsa est & Bethphage, Est & alia Bethania trans Iordanem, ubi erat Iohannes baptizans, & ubi hæc facta fuisse referuntur. De qua idem Iohannes Euangelista commemorat, dicens: Erat Iohannes baptizans in Aenon iuxta Salim, eo quod essent ibi aquæ multæ. Spiritu aliter autem Bethania in nostra lingua domus obedientiæ interpretat. Pulchre ergo præcursor domini in Bethania (quæ domus obedientiæ interpretatur) baptizare dicitur, uti intelligat homines, quia si à peccato originali, quod per inobedientiam primi hominis contigit, absolui desiderat, submisso corpore, & credulo corde, baptismi sacramētū suscipere debet. Qm̄ sicut ait saluator alibi: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spū sancto, nō potest introire in regnū dei. Iordanis aut, descensus eorū interpretatur, quorū, nisi baptizatorū, quasi enim in Iordane baptizatur homines, quia ante ad baptismū ueniant, filij iræ & filij diaboli sunt. Sed cū in baptismū descendunt, descendētibus peccatis, filij pacis & filij dei per adoptionem ascendunt.

Johan. 3.

IN VIGILIIS NATI- uitatis domini. Matthæi .I.

In illo tempore: Cum esset desponsata mater Iesu Maria Ioseph, antequā conuenirent, inuenta est in utero habens de spiritu sancto. Et reliqua.

Cum natiuitatē domini & saluatoris nostri Iesu Christi, qua æternus ante secula dei filius, ho-

minis ex tempore filius apparuit. **Matthæus** euange-
 lista breui quidem sermone, sed ab **Abraâ** usq; ad **Io-**
 seph uirum **Mariæ** perduxisset, omnesq; cõmuni hu-
 manæ creationis ordine genitos simul & generâtes
 ostendisset, mox de ipsa locuturus, quantum eius ge-
 neratio à ceteris distaret, aperuit: quia uidelicet cæte-
 ri per coniunctionem maris & fœminæ solitâ, ipse
 autē per uirginē, utpote filius dei nasceretur in mun-
 dum. Et quidem decebat omnibus modis, ut cum de
 us homo, ppter homines fieri uellet, nō ex alia quā
 de uirgine nasceretur, cum uirginem generare cõtin-
 geret, nō aliū, quā qui deus esset, filium procrearet.
 [Cum esset (inquit) desponsata mater **Iesu Mariæ Io-**
seph, antequam conuenirent, inuenta est in utero ha-
 bens de spiritu sancto.] Quo ordine, uel in qua ciui-
 tate sit celebrata cõceptio, **Lucas** euangelista sufficiē-
 ter exponit. Quod quia uestræ sanctitati constat esse
 notissimum, dicendum est paucis, de his quę **Matthæ-**
us scribit. Notādumq; in primis, in eo quod ait, [an-
 tequam conuenirent,] uerbo cõueniendi nō ipsum
 concubitus, sed nuptiarum, quæ præcedere solent,
 tempus insinuatur, quando ea quæ prius sponsata fu-
 erat, esse coniunx incipit. Ergo antequam conueni-
 rent dicit, antequam nuptiarum solēnia rite celebra-
 rent, [inuenta est in utero habēs de spiritu sancto.]
 Siquidem memorato ordine postea cõuenerūt, qñ
Ioseph ad præceptum angeli, accepit coniugem suā,
 sed non concumbebant, quia sequitur, [& nō cogno-
 scebat eam.] Inuenta est autē in utero habens, à nul-
 lo alio quā **Ioseph,** qui licentia maritali futuræ uxo-
 ris penē omnia nouerat, ideo cõpumentem eius uterū,
 mox curioso deprehēdit intuitu. Sequitur: **Ioseph**

autem vir eius, cum esset iustus, et nollet eam
 traducere, voluit occulte dimittere eam. Vi-
 dens autem Ioseph sponsam concepisse suam, quam
 bene nouerat à nullo uiro fuisse attactam, cum esset
 iustus & iuste omnia uellet agere, optimū duxit, ut ne-
 q̄ hoc alijs proderet, neq̄ ipse eā acciperet uxorem,
 Sed mutato occulte nuptiarū, pposito, in conditione
 eā sponsæ manere pateretur, ut erat, Nā & in Isaiā le-
 gerat, uirginem de domo David esse cōcepturam, &
 parituram deū, de qua etiā domo nouerat genus du-
 xisse Mariam, atq̄ ideo non discredebat in eā, pphē-
 tiam hanc fuisse complēdam. Sed si eam uoluisset oc-
 culte dimittere, neq̄ accipere coniugem, & illa spon-
 sa pareret, nimirum pauci essent, qui eam uirginē, &
 non potius autmarent esse meretricem. Vnde Ioseph
 consilium repente consilio meliore mutatur, ut
 uidelicet ad conseruandam Mariæ famam, ipse eam
 celebrato nuptiarum conuiuio, cōiugem acciperet,
 sed castam perpetuo custodiret. Maluit nanq̄ domi-
 nus aliquos modum suæ generationis ignorare, q̄ ca-
 sitatem infamare genitricis. Nā sequitur: Hæc au-
tem eo coarante, ecce angelus domini in som-
nis apparuit ei, dicens: Ioseph fili David,
non timere accipere Mariā coniugem tuā.
Quod enim in ea natum est, de spiritu sancto
est. Pariet autē filiū, et vocabis nomen eius
Jesum. Ipse enim saluum faciet populū suum à pec-
 catis eorum.] Quibus profecto uerbis, modus con-
 ceptionis eius simul & dignitas partus edocetur, q̄
 uidelicet & de spū sancto conciperet, & paritura sit
 Christū. Quem etsi aperta uoce angelus Christum
 non appeller, in eo tamen quod etymologiam nomi-

his Iesu exponens, ipsum salutis ostendit auctore, popu-
 lorumq; saluatorem eum nuncupat, manifesta ra-
 tioe, quia sit Christus, significat ut per hæc & quæ ne-
 scierat, discat Ioseph, ut à cōtractu dei genitricis fundi-
 tus mentē amoveat. Quā tñ dispensatione iustæ ne-
 cessitatis accipere iubetur, solo de nomine coniugē,
 ne uidelicet quasi adultera lapidaretur à Iudæis, & ut
 in Aegyptium fugiens, haberet solatium masculi, qui
 familiari cura, & custos scēminæ fragilitatis, & te-
 stis eius perpetuæ uirginitatis existat. Prodiit & ca-
 tholici expositores alias causas, quare dei genitricem
 Ioseph accipere debuit coniugē, quas in suis q̄ uult,
 inueniet locis. Adhibet aut̄ euangelista partui uirgi-
 nali etiam prophetici sermonis exemplū, ut tātā mi-
 raculum maiestatis eo certius uideretur, quo hoc nō
 solum ipse factum crederet, sed etiā à propheta præ-
 dictum recoleret. Nā & huic euangelistæ, id est, Mat-
 thæo, moris est, omnia quæ narrat, etiam propheti-
 cis affirmare testimonijs. Scripsit nanque euangeliū
 suum ad eorum maxime causam, qui ex Iudæis cre-
 debant, nec tamen legis ceremonijs, quamuis renati
 in Christo, ualebant auelli. Et propterea satagebat
 eos à carnali legis & prophetarum sensu, ad spiritua-
 lem, quæ de Christo est, erigere, quatenus sacramen-
 ta fidei Christianæ tanto securius perciperent, quan-
 to hæc non alia esse, q̄ quæ propheta prædixerant, co-
 gnoscerent. Ecce uirgo (inquit) in utero habebit
et pariet filium, et uocabunt nomen eius
emmanuel, quod est interpretatum, nobiscū
deus. Nomen saluatoris, quod nobiscum deus à p-
 pheta uocatur, utrāq; naturam unius personæ ipsius
 significat. Qui em̄ aute tempora natus ex patre deus

est, ipse in plenitudine temporis Emmanuel, nobiscū deus, in utero matris factus est: quia nostrā fragilitatē naturā in unitatē suā personā suscipere dignatus est, quā uerbum caro factū est, & habitauit in nobis: mirū uidelicet in modum incipiens esse quod nos sumus, & nō desinens esse quod erat: sic assumēs naturā nostram ut quod erat, ipse non perderet. **Erurgens autē Ioseph a somno, fecit sicut praeceperat ei angelus dñi.** Et accepit cōiugem suam, & nō cognoscebat eam.] Accepit eam ad nomē coniugis, ob causas quās praediximus, & nō cognoscebat eam, ad opus coniugale, ob arcana quae didicerat. Quod si quis huic nostrae expositioni obsistere, & cōtendere uoluerit, beatam dei genitricē nunquā à Ioseph celebratis nuptijs in nomen coniugis assumptam, exponat ipse melius hunc sancti euāgelij locum, pariterque ostendat licitum fuisse apud Iudaeos, ut spōse suae quisque carnali copula misceretur, & sano eius intellectui libenter cedimus: cū ne erga matrem dñi quicquā gestum, quod publica opinione possit infamari, credamus. Quod uero addit, **donec peperit filium suū primogenitū**, nemo ita intelligēdum putet, quasi post natū filium eā cognouerit, ut quidam peruerse opinant. Scire enim debet ustra fraternitas, quia fuerunt haeretici, qui propter hoc quod dictum est, [non cognoscebat eam donec peperit filium suum] crederent Mariā post natum dñm cognitam esse à Ioseph, & inde ortos eos, quos fratres dñi scriptura appellat, assumptō & hoc in adiutorij sui erroris, quod primogenitus nūcupatur. Dñs deus auertat hanc blasphemiam à fide omnium uesterū, donec nobis catholica pietate intelligere, patres nostri saluatoris intemerata semper fuisse uirginitate p̄claros, et

NATIVITATIS DOMINI. 65

non filios, sed cognatos eorum fratres dñi scripturam more nuncupari, & ob id euangelistam, an post natum filium dei eam cognouerit non curasse, quia nulli de hoc ambigendum putauerat, coniuges, quibus in uirginitatis castimonia permanentibus dei filium nasci singulari gratia datum est, nullatenus ex eo castitatis iura temerare potuisse. Notandū quoque est, quod primogeniti nō iuxta hæreticorum opinacionem soli sunt, quos fratres sequuntur alij, sed iuxta autoritatē scripturam omnes q̄ primi uulū aperiūt, siue fratres eos alij, seu nulli sequantur, primogeniti uocantur. Attamen dñs speciali ratione potest primogenitus dictus intelligi, iuxta hoc quod in Apocalypsi dicit de illo Iohānes: Qui est testis fidelis, primogenitus mortuorum, & princeps regū terræ. Et apostolus Paulus: Nā quos præsciuit & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Primogenitus in multis fratribus: quotquot enim receperunt eum, dedit eis potestatem filios dei fieri. Quorum recte primogenitus appellatur, quia omnes adoptionis filios, etiā illos q̄ in incarnationis eius tēpora nascendo præcesserunt, dignitate prægreditur. Si quidem possunt illi cū Iohāne ueracissime testari: Qui post nos uenit, ante nos factus est, id est, post nos quidem in mundo genitus, sed merito uirtutis & regni, primogenitus omnium nostrum iure est uocatus. Qui & in ipsa diuina natura iuuitate nō incōuenienter potest primogenitus dici, quia priusquā creaturam gigneret aliquam, coæternū sibi pater genuit uerbum. Vnde ipsum uerbum, ipse filius, dei uidelicet uirtus & sapientia, loquitur: Ego ex ore altissimi, p̄dij, primogenitus ante oēm

Apocal. 1.

Roma. 8.

creaturam. Deus de deo natus erat, & in ea creatus ex
 humanitate, omnē merito creaturā preibat. **Et uo-**
cabis (inquit) nomen eius Iesum. Iesus Hebrai
 ce, latine salutaris siue saluator dicitur. Cuius uocati
 onē nominis prophetis liquet esse certissimam. **Vn-**
de sunt illa, magno uisionis eius desiderio cātata: Ani
 ma autem mea exultabit in domino, & delectabitur
 in saluari eius, Et itē: Defecit in saluari tuo animā
 mea. Et alibi: Ego autem in domino gloriabor, gau
 debo in domino Iesu meo. **E:** maxime illud: **De°**, in
 nomine tuo saluū me fac. **Ac** si diceret: **Nominis tui**
 gloriam, qui saluator uocaris, in me saluando glori
 fica. Iesus ergo nomen est filij, qui ex uirgine natus
 est angelo exponente, significans quod ipse saluet po
 pulum suum à peccatis eorum. **Qui** autē saluat à pec
 catis, idem utiq; à corruptionibus mētis & corporis,
 quæ ob peccata contigerunt, saluabit. **Christus** uero
 uocabulum est sacer dotalis uel regie dignitatis. **Nā**
 & sacerdotes & reges in lege à chrismate, id ē, uncti
 one olei sancti appellabantur **Christi**, significantes
 eum qui uerus rex & pontifex in mundo apparens,
 unctus est oleo lætitiæ præ participibus suis, **A** qua
 unctio, id est, chrismate, ipse **Christus**, & eiusdē un
 ctionis, id est, gratiæ spiritualis participes, sunt **Chri**
stiani uocati. **Qui** per id quod saluator est, nos salua
 ret à peccatis: per id quod pontifex est, nos reconcili
 aret deo patri: Per id quod rex est, regnum nobis pa
 tris dignaretur æternum.

Christi autem generatio sic erat. **Quæ**
 ritur, cur non ait Iesu Christi, sed solummodo
 Christi, quod angelo mox dicturo seruauit. **Genera**
 tio, ipse Christus in carne generatus, **Ac** si diceret: **Ge**

psalm. 34.
 psal. 118.
 Isaiac. 30.

NATIVITATIS DOMINI 67

neratio, quæ est Christus, sic erat, bifarie explanandū, uel ad decursæ genealogiæ locum, ubi ait: Iacob genuit Ioseph uirum Mariæ, de qua natus est Iesus, qui uocatur Christus. Omnes ergo gñationes ab Abraham usq; ad Dauid, gñationes quatuordecim. Et à Dauid usq; ad transmigrationem Babylonis, gñationes quatuordecim. Et à trāsmigratione Babylonis usq; ad Christū, gñationes quatuordecim. Christi autē generatio sic erat. Cum esset desponsata mater Iesu Maria Ioseph, & reliqua.] Sic autem erat Christi generatio, i. sic ad Christū pertinet hæc genealogia. [Cum esset desponsata] His causis nō de simplici uirgine, sed de desponsata natus est Christus: Ne per fœminam, sed per uirum iuxta morem scripturæ genealogia texeretur. Ne lapidaretur à Iudæis ut adultera. **Vt** in Aegyptum fugiens, haberet uiri solatiū. **Vt** parus eius celaretur diabolo, dum putat non de uirgine, sed de uxore genitum. **Ne** temeratae uirginis adureretur infamia. Maluit em̄ dñs aliquos de suo potius ortu, q̄ de matris pudore dubitare. **Ne** uirginibus uelamen excusationis fieret, quod infamata sit mater domini. **Ne** dicente domino, non ueni soluere legem, sed adimplere, ullus obijceret, quod cū legis iniuria natus sit. **Vt** testis pudoris maritus adhiberetur, qui posset delere & uindicare opprobrium, si nō agnosceret sacramentum. **Ne** uideretur Maria culpā obumbrare mendacio: causam enim mentiendi desponsata non habuit, cum coniugij præmium partus sit fœminarum. **Ne** Herodi & Iudæis excusandi præberetur occasio, quod natum ex adulterio persequerentur. **Vt** fidelibus coniugatis ex pari consensu continentia insinuaret. **Vt** nisi puaricationi esset obnoxia,

qualiter humana pgenies multiplicari sine uirginitatis detrimento potuisset, demonstraret. [Desponsata, id est, nōdum nupta.] Mater eius (inquit) nōn uxor Ioseph. In ipsa ianua amborū ponuntur nomina, quæ factis congruunt. **Antequam conuenirent.** Proximū nuptiarum tēpus ostendit, nōn quod sequeretur ut postea cōuenirent, sicut hoc dicit Heluidius. **Inuenta est.** A nullo alio nisi à Ioseph, qui maritali licentia futuræ uxoris omnia nouerat. Hic Mattheus prætermisit multa quæ Lucas narrat, dicens: **In mense (inquit) sexto, missus est Gabriel angelus a deo in ciuitatē Galilææ, cui nomen Nazareth, ad uirginē desponsatā uiro, cui nomen erat Ioseph, de domo Dauid, & nomen uirginis Mariæ. Et ingressus angelus ad eam, dixit: Aue gratia plena, dominus tecū &c.] Nimirum em̄ ad id usq; genealogiā deduxit, ut diceret, Ioseph uirum Mariæ, de qua natus esset Christus. Et ideo cōceptum eius, quem transcendit, Lucæ narrandum reliquit. **In utero.** Nō in utero accipiens, i. non aliunde acceptū, sed interius ueniente spiritu sancto habitum, ut illud: fœmina circundabit uirum. **De spiritu sancto.** Queritur, si inuenta est à Ioseph habens de spiritu sancto, cur dimittere eam uoluit & Ideo sci licet, quia nectorū sciuit, nec totum ignorauit. Nouerat in utero habētē, non de carnali concubitu, sed spiritali uirtute. De quo uero spiritu cōceperit ignosabat, qđ ei aperitur quasi nescienti de spiritu, dū inducit, sancto, & reliqua. Item querit, cur Mattheus anticipauit, qđ mox angelus dicturus erat, p spiritali seruore: & ne lectoris animus paucissimis licet lineis dubitaret, & ut in ore duorum uel trium testium stet.**

omne uerbum. **Ioseph uir eius.** In scripturis spōsa uxores, & sponsi uiri uel mares dicuntur. **Cum esset iustus.** Cum cōsicij criminum, obnoxij sint peccati, cur Ioseph cū crimen celet, iustus uocatur? Id est, ut idoneum eius testimoniū commēdet. In plerisque exemplarijs additur, cum esset hō iustus, ut ostēdat secundum humanā iustitiam Ioseph iustū fuisse, quia cōparatione iustitiæ dei, p̄ nihilo ducitur. Et ideo recte sequitur, **quod nollet eā.** Non solum celat, sed nec audeat contingere tēplum dñici corporis, recte iustus iustitig templum non corrumpit. **Traducere.** Ac si diceret: Nollet ducere sponsam, quā suspicatus est esse adulterā. Aut aliter, siue traducere ad p̄nā, quam sciebat non ab hoīe concepisse. **Traductionis** em̄ uerbū, sapius in mala q̄ in bona parte inuenitur. **Quod etiam Græcus** non absurde sermo significat, *παρὰ τὴν ὑπόθεσιν*, id est, p̄palare, quod est palam facere, & omnibus notū facere conceptū. **Occulte.** Ne aut dimissa uxore sua, alieni coitus reatū sup̄ eā induceret, aut liberata seipm̄ q̄si adulterij innocētē liberaret. **Ecce Adā** cælestis noua opponit uerteribus. **Priori** uice, ex solo uiro fœmina facta est, sine matre. **Secunda** uero, uir ex sola muliere natus est sine carnali patre. **Ex** fœminis decuit noua redemptio, à quibus processit antiqua p̄uaricatio. **Terrenus** Adam de incorrupta terra formatus est, secundus **Adā** de incorrupta carne uirginis Mariæ. **Hæc autē eo cogitante, ecce angelus dñi.** Bono uiro & iusto, bona & iusta cogitari bonus et iustus apparet nūcius. Ideoq̄ additur [domini] ad distinctionem apostatæ angelorum. **Hunc angelū Gabrielem** multi putant, iuxta **Lucæ** uidelicet narrationē. **Non** quasi ipse sit nūcius

natiuitatis oim, sed quia interpretatur fortitudo dei, & uictoria bellorum ei commissa est, ideo in natiuitate Iohannis et Christi nuncius uenientium recte mittitur.

Recte quoque de deo cogitanti opportuna adhibet consolatio, sicut duobus in uia ambulanti bus ostensus est Christus. **In somnis apparuit.** Sermo apparenti in solitam rem significat. Duobus modis locutio diuina distinguitur, aut per angelos, aut per semetipsum.

Sed cum per semetipsum fit, sola inspiratione interius sine uerbis & syllabis cor docet, quod auditum aperit, & habere sonitum nescit, sicut Philippo spiritus dixit: Iunge te ad currum istum. Cum uero per angelum, his modis fit.

Actu. 8.

Iohan. 17

Aliquando uerbis sine ulla imagine, sicut Christo dicente: Pater, clarifica filium, primum respondetur: clarificaui, & iterum: clarificabo, & reliqua. Aliquando rebus, sine uerbis, sicut Iezechiel electri specie uidit in medio ignis, per hanc Christi incarnationem designans.

Iezech. 7.

Gene. 3.

Aliquando uerbis & rebus, sicut Adam ambulante dominum in paradiso post meridiem uidit, significans lucem ueritatis a se recessuram. Aliquando imaginibus cordis oculis ostensis, sicut Iacob innixam caelo scalam, et Petrus uas plenum animantibus in extrasi uiderat.

Gene. 28.

Actu. 10.

Aliquam imaginibus ante corporeos oculos ex aere assumptis, sicut Abraham tres uiros non solum uidit, sed in domum accepit, & insuper etiam pauit. Aliquando caelestibus substantijs, sicut baptizato domino uox insonuit, dicens: Hic est filius meus. Aliquando terrenis & caelestibus, sicut coram Moysen in monte ignem rubrum sociauit, significans se doctorem populi fore, quod legis flammam acciperet, tamen peccati spinam non relinqueret: siue quod ex illo populo exiret, qui ignem diuinitatis in humanitatis nostrae spinas imponderet. Ali-

Gene. 18.

Matth. 3.

Exodi. 3.

quando humanis cordibus secreta presentia inspirat, unde Zacharias ait: Er dixit ad me angelus q loque- **Zach. 2.** bat in me. Cū uero huic beato Ioseph apparuisse dicitur, imagine cordis ostensa apparuit. **Ioseph fili David.** Blandiētris affectu loquitur, notū eum significans & familiarē, cuius nomē & genus designatur. Hinc apparet quod ex eadē tribu erat Ioseph & Maria, iuxta illud: **Nemo copuletur nisi de tribu sua.** In quo notandū, quod nō tam carne, quā spū filiū David eum dixerit, ut iustum uis; ex genere iusti propagatum, hoc meruisse declararet. **Holitimere.** Apparet quod causa timoris appetierit dimittere eā, q timebar profiteri spirituale coniugiū. Vide quod me tus ille nō coercitus, quo accipere uxore phibitus ē, sed iubetur ne ad suam presentia illam accipere expauescat. Prius timor expellitur, ut libentius dicēda postea audiantur. **Coniugē tuam.** Solet scriptura sponsas, coniuges uel uxores uocare. Siue ideo Maria cōiunx dicitur, q̄a sub eodē iugo educatura saluatorem erat. **Quod (inquit) natū est,** nō extrinsecus seminatū. **De spū sancto est.** Hic soluit qd Ioseph scierit quod ignorauit. Sed non ob hoc spiritus pater Christi existmandus est, ut deus pater uerbum genuerit, spiritus uero hominem, sed quia eius ministerio natiuitas Christi adimpleta ē. **Pariet autē filium.** Apparere tamen faciet sine dolore pariēdi, sicut sine peccati uoluntate fuit cōceptus. **Hic monstrātur** quatuor incerta uniuscuiusq̄ nascētis, quia pariet filium qui uocabitur Iesus, qui saluum faciet populum suū. **Et uocabis.** O Ioseph, uocibus prophetarum non contradicas. Norandum quod iuxta **Matthæum** ad Ioseph, iuxta **Lucam** ad Mariam uocare nomen pue-

Num. 36.

ri prædictum sit, quia Iesus ad salutem utriusque sexus uenit. Iesum sequitur etymologia nominis, cum ait: **Ipsè enim saluum faciet populum suum.** Vere Iesus, quod salu^s esse possit. **A peccatis.** Contra Iudæos, qui putant populum de captiuitatibus, non de peccatis per Christum liberandum, eorum. Nota quod eius est salus, nostra uero sunt peccata.

IN DIE SANCTO

Natiuitatis domini. Iohannis .I.

In principio erat uerbum, & uerbum erat apud deum, & deus erat uerbum. Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Et re.

Dominicę natiuitatis diem, qua temporaliter natus est, annua reuolutione colentes, liber oculos mentis ad contemplandam naturam diuinitatis conuertere: & quia in tribus euangelistarum dictis, **Matthei scilicet, Marci & Lucę,** modus humanę natiuitatis describitur, ad substantialem dei patris essentiam, oportet beati Iohannis euangelistę dicta considerare. De cuius euangelio loquenti, breuiter quidem, sed rationabiliter commemorandum uidetur, quare tam domini dilectus discipulus, in ordine euangelistarum